

יש לנו כימיה!

פרויקט לעידוד לימודי כימיה ותעשייה כימית בישראל

כימיה, תעשייה וסביבה בראי החברה והפרט

הנחיות להכנת כתבה

נושא הכתבה צריך להיות קשור ליישומי הכימיה בחיי היומיום ו/או לתעשייה. הכתבה צריכה לכלול עקרונות כימיים והסבר מדעי. העתקת מידע מקטעי מקור פסולה בהחלט ותגרום לפסילת העבודה.

צוות הפרויקט: יכול לעד שלושה תלמידים.

לפני הכתיבה:

גיבוש רעיון: בחירת נושא עליו מעוניינים לכתוב. כדאי לחשוב על הקורא הפוטנציאלי – מה יעניין אותו לקרוא? האם הנושא ייחודי? האם יש בו זווית ראייה אישית שלכם שאתם רוצים לספר עליה?

העלאת שאלות רבות ומגוונות (ככל האפשר) הקשורות לנושא זה: הכתבה לא תעסוק בכל השאלות שהועלו, אך שלב זה נחוץ על מנת לזהות את מוקדי העניין ואת הנושאים שעבורם יש לערוך תחקיר מקיף.

תחקיר: התחקיר צריך לכלול חלק עיוני (קריאה והבנת התופעה אותה חוקרים, חיפוש מקורות מידע מהימנים בכתובים ובאינטרנט) וחלק מעשי (ראיונות עם אנשים שיש להם נגיעה לנושא, עריכת סקר, סיור, צפייה בסרטים או כתבות קודמות שנעשו בנושא וכד').

כתבה איננה סיכום של ידע שמצאתם בספרי הלימוד או באינטרנט. התחקיר המעשי הוא זה שיוצק חיים בכתבה. מומלץ לשלב בתחקיר המקדים מספר ראיונות עם אנשי מפתח המומחים בתחום שבו החלטתם להתמקד.

כמו כן, במסגרת התחקיר, אנו ממליצים לגשת פיזית למקומות הרלוונטיים לכתבה, לדוגמה: בית מרקחת, אם מדובר בתרופה, או מפעל - אם מדובר במוצר / בתהליך ייצור, או בית חולים - אם מדובר בנושא רפואי וכד'. ההיבט ההתרשמותי מתוך הביקור חייב להופיע בתוך הכתבה, ולרוב הוא מעלה את רמתה באופן משמעותי.

אם החלק המעשי של התחקיר כולל ראיון יש לתכנן באופן כללי את הראיון: יש לנסח שאלות מנחות, להציג מידע שנמצא בתחקיר העיוני ולבקש מהמראיין תגובה לגביו וכו'.

חשוב לבקש רשות להקליט את הראיון באמצעות רשמקול, או לתעד באופן מדויק, ככל האפשר, את הדברים הנאמרים.

מאחר ונושאי הכתבות עוסקים ב"כימיה, תעשייה וסביבה בראי החברה והפרט" יש להסביר בכתבה בקצרה את התופעה הכימית ואת המושגים המקצועיים הקשורים אליה, על מנת לתת מושג לקורא שאינו כימאי במה מדובר. יש להימנע משימוש במושגים מדעיים מסובכים שאינם מוסברים בכתבה. חשוב לעשות הבחנה בין עיקר לטפל.

כמו כן יש להציג בכתבה את הרלוונטיות של הנושא ליישומי הכימיה בחיי היומיום ו/או לתעשייה ו/או להדגיש דילמות ערכיות באופן מעמיק ומקיף. יש לזכור שהכימיה עומדת במוקד העניין. חשוב להדגיש ולציין במפורש את הקשר לכימיה, לחיי היומיום ו/או לתעשייה.

שלב הכתיבה:

לכתבה עיתונאית מבנה כללי הכולל:

- כותרת ראשית
- כותרות משנה
- פתיח - פתיח בהיר ומרתק שיכניס את הקורא לנושא בלי "להבהיל" אותו יתר על המידה (הפתיח צריך להיות יותר עיתונאי באופיו על מנת שייצור עניין בתכנים שמובאים בכתבה - המדע יבוא אחר כך).
- גוף הכתבה – בגוף הכתבה יש לשלב בין המידע מהתחקיר העיוני לבין המידע מהתחקיר המעשי באופן הגיוני ומעניין לקורא. רצוי ליצור "סיפור" שיזרום ויהיה עקבי.
- דגש על המטרה - אסור לגלוש לעניינים שאינם רלוונטיים. ליבת הכתבה חייבת להתמקד בנושא עצמו.
- פיסקה מסכמת – רצוי שבפסקה המסכמת יהיה משפט "מחץ" או שתועלה סוגיה חשובה הדורשת המשך בירור והבהרה.

רצוי לצרף לכתבה תצלומים ו/או איורים בהירים ורלוונטיים. חשוב לא לשכוח כיתוב מתאים המתאר אותם בקצרה. אורך הכתבה בין 2 ל-3 עמודים.

יש להקפיד על שפה בהירה ותקינה. הגופן: אריאל גודל 11. מאחר והקורא הוא אדם ממוצע ולא מדען, יש להסביר, במידת הצורך, מונחים מדעיים רלוונטיים. עם זאת, אסור שהכימיה תלך לאיבוד: יש לתת הסברים לתהליכים, לחומרים ולעקרונות. חובה להתייחס בהסבר המדעי לבסיס הכימי של התופעה. לשם כך צריך להתייחס למבנה החומר/נוסחאות/ניסוחים כימיים של תגובות, ואם אפשר, כדאי להסביר את התופעה ברמה החלקיקית.

יש להגיש את רשימת המקורות ששמשה אתכם להכנת הכתבה (לפחות שלושה מקורות). רשימת המקורות צריכה להיות מגוונת ולא יכולה לכלול רק מקורות מוויקיפדיה.

לאחר הכתיבה:

- רצוי לבקש מחבר / מורה / הורה לקרוא את הכתבה ולבקש הערות והבהרות לדברים שאינם ברורים.
- לתקן ולחדד את הכתבה על פי הערות הקוראים.
- לבצע עריכה לשונית (ניסוח, שגיאות כתיב, פיסוק).
- לבצע עריכה גרפית (רווחים, פסקאות, שורות ישרות לשני הצדדים וכו').

את הכתבה אפשר לשלוח לקבלת משוב (רשות) למנחה האזורי עד 22/12/19.

שיפוט הכתבה:

השיפוט נעשה הן בתחום התוכן המדעי והן בתחום הכתיבה העיתונאית, בהתאם למחון.
תאריך אחרון להגשת הכתבה לשיפוט: 19/01/20, עד תאריך זה יש לשלוח במייל למנחה האזורית את התוצר הסופי.

בהצלחה מצוות הפרויקט!

המחלקה להוראת המדעים, מכון ויצמן למדע, רחובות

[האתר הלימודי בכימיה – כימיה ותעשייה כימית בשרות האדם](#)